

Ivö kyrka

Lunds stift

Kulturhistorisk karaktäristik och bedömning

Åsa Eriksson Green 2021-03-15

Regionmuseet i Skåne

Svenska kyrkan
LUNDS STIFT

Omslagsbild: Flygbild över Ivö kyrka från sydost, år 2015. Fotograf: Pär-Martin Hedberg, HioPhoto. Bildrättigheter: Lunds stift.

Ivö kyrka från nordost. En utvidgning av den ursprungliga romanska kyrkobyggnaden påbörjades under sent 1700-tal och stod färdig med torn och entréhall år 1820. Sakristian norr om koret tillkom på 1940-talet.

Ivö kyrka

Fjälkinge pastorat, Villands och Gärds kontrakt, Lunds stift, Ivö socken, fastighet Ivö 34:1, Kristianstad kommun, Skåne län och landskap.

Beskrivning och historik

Kyrkomiljö

Ivö ligger i Skånes största insjö – Ivösjön - i den nordöstra delen av landskapet och utgör en egen socken. Den norra delen av ön är kraftigt kuperad medan den södra är flackare och mer uppodlad. Ivösjöns vattenvägar möjliggjorde tidigt både etablering av bebyggelse och handel i området vilket fornlämningsmiljön vittnar om. Spår efter förhistoriska boplatser och gravar finns framför allt på näset på öns sydöstra del men även i området kring kyrkbyn samt i kring dagens färjeläge på öns västra kust. Fynd av en förhistorisk grav och vad som tolkats som fynd från flera förhistoriska gravar återfanns så sent som 2015 inom den nyanlagda delen av kyrkogården.

Kung Valdemars jordebok är det första skriftliga belägget för Ivö. Ivö finns med på en lista över kungliga jaktmarker och skrevs *Ifo*. Enligt svenskt ortnamnslexikon

kan namnet ha koppling till trädslaget idegran, *ivi*, som ska ha varit vanligt förekommande i området. I Gillbergs beskrivning över Skåne från 1767 kopplade han namnet till bland andra Ifver Widfare, en av sagokungarna i Snorre Sturlassons Yngligasagan. Enligt en annan tolkning skulle namnet komma av ordet *ivrig* och anspela på sjöns temperament.

Öns tidiga medeltidshistoria är nära sammankopplad med ärkebiskop Andreas Sunesson som drog sig tillbaka hit efter att ha av sagt sig sitt ämbete på 1220-talet. Innanför öns södra näs ligger Kyrkeviken vid vars östra strand *Biskopskällaren* ligger. Den välvda källaren är allt som idag finns kvar av biskopens gårdsanläggning. Teorier har lyfts att källaren i själva verket är del av en kastal som byggdes redan på 1100-talet. Kyrkan ligger på andra sidan Kyrkeviken och traditionen säger att biskopen, som plågades av reumatisk sjukdom, ville kunna ro över viken från sin gård och därifrån ha enkel tillgång till kyrkan. En annan förklaring till kyrkans placering är att den anlagts intill en naturlig källa vilken sägs vara den första dopplatsen på ön. En annan sägen berättar att dess vatten förvandlades till vin en julkväll när Sunesson skickat dit sina undersåtar för att hämta vatten. Källan kan också indikera att platsen haft religiös eller rättslig betydelse i förhistorisk tid, men det finns inga belägg för denna teori. Källan fick sedermera namnet S:t Ursulas källa, uppkallad efter kyrkan som är helgad åt samma helgon.

Innan ön hade en egen kyrka reste invånarna till Elleköpinge kyrka och senare till Gualöv kyrka. Ivö kyrka är i stort sett daterad utifrån Andreas Sunessons vistelse på ön mellan åren 1224 och 1228. I kyrkan finns även dopfunten av sandsten som daterats till 1200-talets första hälft. Forskningsprojektet *Sockenkyrkorna – kulturarv och bebyggelsehistoria* gör i publikationen *Skåne – landskapets kyrkor* en annorlunda datering baserad på Ivö kyrkas ursprungliga planlösning. Denna är ovanligt enkel och helt unik för samtida sockenkyrkor på landsbygden, däremot finns plantypen representerad i tre senmedeltida kapell i Skåne; Utvälinge kapell, Lübeckerkapellet i Simrishamn och Arilds kapell. Ivö kyrkas planlösning i kombination med dateringen av korväggens kalkmålningar till perioden 1430–1460 gör att författarna drar slutsatsen att kyrkan inte bör vara mycket äldre än så.

Söder om kyrkan finns ett område som kallas *Tejlabacken*, tegelbacken, vilken enligt traditionen ska ha varit platsen där teglet till kyrkan slogs. På samma plats ska en pestkyrkogård ha anlagts under 1700-talet då öns befolkning drabbades hårt. Den

Kyrkan från sydost. Det medeltida gavelpartiet har tinnar vid takfot ochnock, ett horisontellt strömskejt och en rund nisch med avlång muröppning i övre gaveln. Bombhål är spridda över fasaden samt över delar av södra långhusfasaden. I gavelväggen finns även spår av ett rundbågigt fönster.

historiska bytomten är markerad enligt en karta från 1721. Vid tiden fanns 14 gårdar i kyrkbyn, inklusive prästgården, alla belägna väster om kyrkogården. Intill Biskopskällarens plats fanns ytterligare två gårdar.

Kyrkobyggnad

Den medeltida kyrkan var liten, sannolikt med två likadana gavlar murade med tegel i strömskejt, nischer och dekorativa tinnar vid mötet med långväggen samt vid sadeltakets nock. Korväggen försågs under perioden 1430–1460 med målningar av fyra kvinnliga helgon; S:ta Ursula, S:ta Katarina, S:ta Gertrud och S:ta Barbara. Målningarna har tillskrivits Fjälkingegruppen som även smyckat kyrkorna i närliggande Gualöv och Fjälkinge kyrkor. När kyrkan valvslogs med två kryssribbvalv under 1500-talet murades målningarna delvis för. Under århundraden var målningarna överkalkade för att år 1940 återigen tas fram.

En karta från 1731 visar att kyrkan hade ett litet vapenhus i söder. Ett visitationsprotokoll från 1798 vittnar om att en västlig tillbyggnad av kyrkan påbörjats 1785 men att ekonomiska medel att slutföra och inreda denna fattats. En ritning på tornbyggnaden godkändes av Kungl. Maj:t 1786. Det var först år 1820 som kyrkans torn med en lägre, västlig entrédel stod färdig. Murverket var av gråsten. En fristående klockstapel ska ha funnits strax sydväst om kyrkan innan tornet stod klart,

men uppgifter förekommer även om att kyrkklockan tidvis hängde mellan två träd på kyrkogården. När tornbygget slutfördes 1820 renoverades även resten av kyrkan. Mot tornets västra mur uppfördes en lägre entréhall med kyrkport åt söder. I tornets bottenvåning gavs utrymme åt fler sittplatser och i tillägg till detta byggdes en läktare med ytterligare sittplatser, uttalat avsedda för ungdomar och tjänstehjon som inte fick plats i bänkarna. En trappa innanför de glasade och spröjsade dörarna till kyrkorummet tog upp nivåskillnaden mellan kyrkorummet och entréhallen. Två symmetriska trappor gick från mittgången upp till läktaren. Koret delades av med ett skrank så att en sakristia rymdes i östra delen. Altaruppsatsen med en så kallad altarpredikstol byggdes in i skranket. Före detta fanns en predikstol från 1600-talet placerad mot södra väggen.

1889 flyttades ingången till kyrkan från entréhallens södra del till den västra. Den tidigare öppningen ersattes med ett fönster. Samtidigt förstörades alla kyrkans fönsteröppningar och försågs med fönsterbågar av gjutjärn. 1894 renoverades taket över långhuset; takstolarna byttes eller renoverades och taket kläddes med papp. Väggarna i tornet kläddes med panel.

1920 lades ett nytt tegelgolv i kyrkan. Ny bänkinredning och en ny predikstol införskaffades. Predikstolen placerades mot mittersta valvpelaren i norr och ett fönster togs upp i korets södra vägg.

1939–1940 genomgick kyrkan en karaktärsomdanande ombyggnad under ledning av arkitekt Leon Nilson. En sakristia byggs till norr om koret. Bänkarna i långhuset byggdes om, altarringen byttes ut och altartavlan byggdes om. En ny uppgång till läktaren gjordes via entréhallen i väster. Sannolikt lades golvet om i entréhallen och trappan som tar upp nivåskillnad mot kyrkorummet flyttades hit från sin tidigare placering under läktaren. Ny orgel införskaffades och inredningen målades. Kalkmålningarna på korets östra vägg togs fram av konservator Oswald Oswald. Elektrisk belysning och uppvärmning installerades varpå kaminen i korets södra del togs bort. Redan 1952 köptes en ny orgel till kyrkan, men delar av den äldre orgelns pipor återanvändes. Flygbilder visar att lanterninen före 1939 hade fönster.

1958 lades taket om med enkupigt rött tegel från Weberöds tegelfabrik. En del uppgifter säger att medeltida takpannor ännu kan finnas kvar på östra gavelns tinnar.

1998 genomfördes en inre och yttre renovering som framförallt syftade till att komma till rätta med en fuktproblematik i kyrkan. Ventilation, avrinning och dränering förbättrades. Utvändigt kläddes en del solbänkar med blyplåt. En ventilerad bröstningspanel längs kyrkorummets långväggar tillkom.

Exteriör

Ivö kyrka är byggd av tegel med ett kvadratisk långhus med rakslutet kor, ett lika brett lanterninförsett torn i väster och en något smalare entrébyggnad väster om tornet samt en sakristia i norr. Fasaderna är spritputsade och vitkalkade. Putsen på tornet och förhallen följer murverket i gråsten och har därför en mer böljande karaktär än putsen på långhusets tegelväggar vilka är slätare. Ingen del av kyrkan har synlig sockel. Långhus, sakristia och torn har en takfris murad i två språng. Entrédelen har en takfotsbräda med hålkälsprofil. Långhusets östra gavelvägg är delvis mönstermurad med ett strömskift, horisontellt löpande i höjd med långväggarnas takfot. Under strömskiftet finns spår av ett rundbågigt fönster och i övre delen av gavelröset är en rund fördjupning i murverket med ett långsmalt ljusinsläpp till vinden. Över hela fasaden finns bomhål efter äldre byggnads-ställningar. Gavelröset kröns av förhöjda, tegeltäckta tinnar vid spets och takfot. Långhus och sakristia täcks av sadeltak. Tornet har ett tälttak uppbrutet av en lanternin klädd med locklistpanel. Lanterninen med tälttak som är klätt med falsad, rödmålad plåt, kröns av ett förgyllt kors med en hållare av smidesjärn. Entrédelen har ett sadeltak med valmad gavelspets mot entrén. Samtliga tak, undantaget lanterninens, täcks av rött lertegel.

Huvudentrén till kyrkan ligger i den västra entrébyggnaden. Muröppningen är rundbågig, murad med ett språng. De dubbla kyrkportarna är klädda med kopparplåt och tympanonfältet rymmer ett fönster med gråmålade träbågar. Ytterligare en ingång finns via sakristian i en raksluten muröppning som rymmer en kopparklädd enkeldörr.

Kyrkans fönster är rundbågiga och indragna från murlivet, med plåtklädda fönsterbänkar. Fönsterbågarna är av gjutjärn med spröjsar som bildar två symmetriska rundbågar med krysslagda spröjs över. Fönstren avslutas upptill av en rund ruta med färgat glas. Sakristians fönster är rakslutet med två småspröjsade lufter och bågar av trä. Samtliga fönster är gråmålade.

I tornets övre, murade våning finns ljudluckor i stickbågeformade muröppningar. Luckorna är av stående plank, sammanhållna med narar på insidan och utvändigt klädda med liggande, tjärstruken träpanel. I nedre delen av lanterninens väggar finns i samtliga väderstreck små inspektionsluckor.

Utblick över kyrkorummet åt öster mot koret.

Interiör

Kyrkans huvudingång går via entrédelen i väster. Västportens pardörrar av trä har invändigt blåmålade ramverk och gråmålade fyllningar. Väggarna är putsade och vitmålade, golvet är lagt med stenplattor. Åt öster leder en trappa ner till pardörren som leder in i kyrkorummet. Längs norra väggen går en smal trätrappa upp till orgelläktaren samt upp till tornet och långhusvinden. Trappan döljer delvis ett fönster åt norr, ett likadant fönster i söder ger dagsljus åt entrédelen. Innertaket är ett vitmålade brädtak med låg höjd.

Entrén till kyrkorummet ligger i tornets bottenvåning, under orgelläktaren. En rundbågig muröppning öppnar upp mot det medeltida långhuset som utgörs av två travéer. Taket över orgelläktaren är slätt, vitmålade och brädklätt. Långhusets tak utgörs av två breda och relativt låga kryssribbvalv som vilar på knippepelare mot ytterväggen. Väggarna är slätputsade och vitmålade undantaget korets östra vägg med medeltida målningar av bland andra S:t Ursula och S:ta Katarina. Bakom altaret finns spår av måleri föreställande S:ta Gertrud och S:ta Barbara samt ett textband med svårtydd text.

Golvet är belagt med rött, kvadratisk golvtegel, innanför altarringen och längs österut i koret förhöjt någon decimeter. Orgelläktaren i långhusets västra del vilar på kvadratiske pelare i alla fyra hörn och läktarens golv är byggt så att det lutar mot

Utblick över kyrkorummet från koret mot orgelläktaren och tornet i väster.

kyrkorummet. Mot läktarens bakre vägg finns pilastrar av trä. Läktarbarriären är av trä med ramverk i blågrå kulör, fyllningarna är marmorerade i en svagt gulbeige kulör med ramar i rött. Mittpartiet av barriären bryts upp av orgelfronten med vit bas och synliga pipor.

Kyrkorummet domineras av två sammanhållna bänkkvarter längs ytterväggarna, åtskilda av en mittgång täckt med kvadratiska tegelplattor, likt kyrkorummet övriga golv. Bänkkvarteren har samma färgsättning som läktarbarriären. Predikstolen är placerad mellan de två travéerna längs norra väggen. I koret finns altare med altar-upsats och altarring, inom vilken golvet är upphöjt. Söder om altaret finns en bevarad nisch i korväggen med en ålderdomlig gråmålad trälucka. I korets norra vägg finns en raksluten muröppning med dörr till sakristian.

Via entrédelens vind leder en stege till en raksluten, låg öppning i tornmuren som leder till tornets andra våningsplan. I tornmuren under öppningen finns en fördjupning i murverket som delvis är raserad av dörren till orgelläktaren. Denna kan ha haft arkitektonisk betydelse för tornets västra fasad, eventuellt som en putsmarkering ovan en tidigare entré. Takstolen över långhuset består av furu och undertaket av brädor är oisolerat. Från tornrummets tredje våning leder ytterligare en

raksluten, låg öppning försedd med plåtdörr till vinden över långhuset. Även över långhuset består takstolen av furu. På murkrönet vilar högbenen på en stickbjälke som i sin tur ligger på dubbla remstycken. Ett stödben går mellan högben och stickbjälke. Takstolen har enkla hanband. Vinden är svårtillgänglig utan landgång eller plankor över hanbanden. Gavelväggen är murad i munkförband. Tornets bjälklag liksom klockbock och golv är av furu. Murarna är putsade och vitkalkade ända upp till murkrönet. Klockorna är i nivå med tornets fjärde våning, där ljudluckor vetter åt samtliga väderstreck. Takstolen till torntak och lanternin förefaller i sin helhet vara av furu, tyvärr är tillgängligheten mycket dålig och det var vid besöket inte möjligt att ta sig högre upp i tornet.

Inredning och inventarier

Kyrkans **altare** är tillverkat av skivmaterial som spikats på en enkel stomme, utvändigt målat i grågrön kulör. Altarskivan är en brunmålad träskiva.

Altaruppsatsen är klassicistiskt uppbyggd med marmorerade kolonner på höga socklar som håller upp ett kraftigt listverk. Ovan listverket är två guldfärgade klot i kanterna och en tempelgavel krönt av en krona i mitten. Texten SIC DEUS DI LEXIT MUNDUM är målat på listverket. Uppsatsen ramar in två snidade motiv som båda tillhört tidigare altaruppsatser i kyrkan. Den äldsta, föreställande nattvarden kom till kyrkan 1726. Den andra, föreställande Frälsaren på korset, har utgjort del av en altarpredikstol som införskaffades 1820.

Altarringens sockel är av kalksten och sammanbyggd med trappsteget till korets förhöjda golvnivå. Balustraden är av ek med svarvade och glest placerade dockor. Knäfallet är klätt i rött sammetstyg. Altarringen är ritad av arkitekt Torsten Leon- Nilson 1960.

Predikstolen tillverkades i samband med kyrkans inre renovering 1920. Den fyrsidiga korgen med trappa mot koret är delvis inbyggd i bänkarna. Korgen har brunmålat ramverk och beige, marmorerade fyllningar åtskilda av smala doriska kolonner med förgyllda detaljer.

Dopfunten är av sandsten, daterad till 1200-talets första hälft och enligt kyrkans underhållsplan tillverkad av den regionala Maglehem-Vitabygruppen. Foten har formen av ett upp- och nervänt tärningskapital med en vulst på vilken cuppan balanserar. Cuppan har en bred sarg och nedåt avsmalnande underdel med mycket enkel godronering. Cuppan saknar urtappningshål.

Kyrkans kor rymms i den östligaste travén, inkorporerat i långhuset. Målningarna bakom altaret tillkom på 1400-talet och kalkades sannolikt över i samband med att kyrkan valvslogs under 1500-talet. Målningarna, som togs fram under 1900-talet, avbildar bland andra kyrkans skyddshelgon S:ta Ursula.

Bänkinredningen tillkom vid en renovering på 1920-talet. De slutna kvarteren, ett längs vardera långväggen, avslutas strax före koret och står på ventilerade trägolv. Bänkarna bär stora likheter med kyrkans tidigare bänkinredning som även upptog delar av koret. Bänksidorna har blåmålade ramverk med marmorerade fyllningar i beige och accentkulör i rött. Invändigt är bänkarna målade i ljust grått liksom en träbröstning som löper utmed väggarna. Bröstningen tillkom vid en renovering på 1990-talet.

Kyrkans **orgel** är en elorgel som köptes in till kyrkan 1997. På orgelläktaren står även den äldre orgeln från 1952, tillverkad av Wilhelm Hammersam i Köpenhamn.

Den lilla **kyrkklockan**, ursprungligen från 1701, omgjuten 1758, gjöts återigen om år 1958 och en ny storklocka köptes in genom en donation till församlingen. Storklockan är gjuten hos M & E Ohlsson klockgjuteri i Ystad 1958 och pryds av en relief av S:ta Ursula.

Övrigt. På Lunds historiska museum finns ett rökelsekar från 1300-talet samt ett relikskrin med relikerna från S:ta Ursula vilka återfunnits i en murad relikgömma i kyrkans gamla altare. Relikerna omtalas i prästrelationerna 1726. 1911 kom fynden till LUHM och då återfanns i gömman en liten blydosa och rester av linnetyg som ursprungligen varit vitt med röda rutor och sägs komma från S:ta Ursulas dopdräkt.

Vy över kyrkan och kyrkogården från norr. Närmast i bild syns den senast utvidgade och terrasserade delen av kyrkogården, kringgårdad av en kallmur i natursten likt den äldre kyrkogården.

Kyrkogård

Kyrkogården omges på alla sidor av kallmurar av marksten. Eftersom marken slutar mot sjön i öster är den östra muren byggd som en stödmur och en häck av hagtorn planterad därpå. Längs övriga murar är en trädkrans med bl.a. rönn och hagtorn planterad. Grindar finns i anslutning till kyrkans entré i väster, i nordöstra hörnet av den äldre kyrkogården samt i västra delen av den senast utvidgade delen. Kyrkan ligger på den södra, äldsta delen av kyrkogården.

Den första kända utvidgningen genomfördes 1877 då kyrkogårdens utbredning fördubblades åt norr. Kring 2015 utvidgades kyrkogården ännu en gång åt norr. Utvidgningen är terrasserad i tre nivåer och knyter an till den äldre delen genom att terrassering och kyrkogårdsmuren är lagd på samma vis som kring den äldre kyrkogården. Fotografier från tiden 1930-talet, innan sakristian byggdes 1939, visar att kyrkogården var indelad i kvarter som omgavs av låga häckar. Inom kvarteren fanns flera gravplatser. Framförallt närmast kyrkan fanns några platser med grus och vad som förefaller vara murgronekullar. Kyrkogården omgavs av en frodig krans av träd som inte verkar vara av samma ålder. Mot östra sidan fanns en stor gran. Kring mitten av 1900-talet har hela kyrkogården fått en mer enhetlig, symmetrisk indelning med grusgångar mellan kvarteren. Ett fåtal små infattningshäckar syns och trädkransen är stympad i norr. Idag är större delen av kyrkogården gräsbesädd och gravvårdarna placerade i regelbundna rader direkt i gräset. Mellan entrégrunden i väster och kyrkans entré samt närmast runt kyrkobyggnaden, längs västra muren och på delar av den senast utvidgade delen av kyrkogården finns grusade gångar. Utanför den västra muren finns en väl tilltagen parkering.

Byggnader på kyrkotomten

I kyrkogårdens sydvästra hörn ligger två små, sammanbyggda ekonomibyggnader dikt an murens utsida. Den äldre byggnaden står på en sockel av huggen, röd granit och är klädd med rödfärgad locklistpanel. En mindre utbyggnad är gjord åt öster. Båda byggnaderna har tegeltäckta sadeltak, gröna dörrar och vita, spröjsade fönsterbågar. 1990 renoverades byggnaden och inreddes till bland annat toaletter för besökare. I samband med detta togs en öppning upp i södra kyrkogårdsmuren.

Karaktärisering

Spår av förhistoriska boplatser och gravar i kombination med vetenskapen om förhistorisk etablering kring Ivösjön generellt vittnar om en lång bebyggelsehistorisk kontinuitet på ön. Att Ivö var ett av det danska kungahusets jaktmarker och att ärkebiskopen Andreas Sunesson bosatte sig här placerar in Ivö i en historisk kontext. Utöver de historiska källorna bidrar även en rik tradition av legender och sagor till platsens historia. Arkeologiska fynd kring platsen för Ursulas källa, av både förhistoriska gravar och offrade mynt, är ännu en påminnelse om lång mänsklig närvaro på platsen. Före 1700-talet finns mycket få skriftliga källor som ger oss kunskap om kyrkan och dess sammanhang. Kyrkan skiljer sig från alla andra sockenkyrkor av sin tid genom sin enkla, kapelltypiska planlösning. Först tvåhundra år senare ska väggmålningarna föreställande en grupp kvinnliga helgon ha tillkommit. Traditionen har gjort Andreas Sunesson till kyrkobyggare men bristen på faktiska källor gör att kyrkans tidiga historia fortfarande rymmer många frågor.

Den lilla kyrkan bär ännu sin medeltida karaktär i framför allt det östra gavelpartiet. Sedan det sena 1700-talet har utvecklingen mer liknat den hos andra sockenkyrkor om än i mindre skala. När många kyrkor byggde omfattande korsarmar till sina medeltida långhus byggde man på Ivö ett torn med sittplats på bottenvåningen och på läktaren. Kyrkomiljön med den vitkalkade kyrkan, de kallmurade kringgårdningarna och det omgivande odlingslandskapet med sjön i bakgrunden har än idag en småskalig och ålderdomlig prägel.

De medeltida målningarna på korets östvägg ger en inblick i den katolska kyrkans tidiga helgondyrkan som ofta också tog lokala uttryck. Vad anledningen är till att just S:ta Ursula blev kyrkans skyddshelgon och även fått ge namn åt källan intill kyrkan är okänt. Var det biskop Andreas Sunesson som helgade kyrkan åt henne? Eller var det först på 1400-talet i samband med att kyrkan bemålades?

Idag syns även det sena 1800-talet i kyrkans stora, rundbågiga fönster med gjutjärnsbågar och invändigt har 1900-talets ombyggnader kommit att prägla framför allt entrén och korets disposition. Orgelläktaren förefaller vara den mest orörda

delen av kyrkan och har en ålderdomlig karaktär. Snickerierna är möjligtvis ursprungliga sedan 1820 och målade ett fåtal gånger.

Att tänka på

- Kyrkans äldsta historia är inte helt utredd och en datering av kyrkan saknas i det historiska källmaterialet. Olika teorier och tolkningar av kyrkans datering finns.
- Det är möjligt att byggnadsarkeologiska eller dendrokronologiska undersökningar skulle kunna ge flera svar. Det är därför viktigt att alla ingrepp i byggnaden görs i samverkan med antikvarie eller arkeolog. Exempelvis finns flera äldre byggdelar på långhusvinden och i övre delen av tornet som kan bidra med ledtrådar. Dessa utrymmen bör städas i samverkan med antikvarie så att inte viktigt historiskt material går förlorat.
- Målningarna på kyrkans östra gavelvägg är en ledtråd till dess äldre historia. Vem var verksam och drivande i smyckandet av kyrkan? Kanske kan ny forskning om medeltida helgondyrkan ge mer kunskap om förutsättningarna även på Ivö. De medeltida målningarna byggdes delvis för av valven under 1500-talet. Detta betyder att rester av måleri kan finnas bevarade ovanför valven. Långhusvinden bör därför undersökas noga av konservatorer.
- Kyrkans tak har renoverats hårt under 1900-talet. Det finns uppgifter om att medeltida tegel ännu kan täcka tinnarna på östra gaveln. Detta bör undersökas i samband med tak- eller fasadarbeten.
- Kyrkan bär spår från flera tidsperioder interiört. Var rädd om dessa spår så att ny forskning av efterkommande generationer möjliggörs. Planera eventuella förändringar långsiktigt och eftersträva funktionalitet för att minimera ingreppen i kyrkorummet. I synnerhet miljön på orgelläktaren är ålderdomlig och bör bevaras så orörd som möjligt.
- Kyrkan, kyrkogårdsmuren, ekonomibygnaden och trädkransen är delar av platsens karaktär och struktur.

Skydd

Kyrkor och kyrkogårdar tillkomna före 1940 skyddas som kyrkligt kulturminne, enligt *Kulturmiljölagen 4 kap.*

Källor

- Underhållsplan för Ivö kyrka*, Ponnert arkitekter AB, 2004
- Svenskt ortnamnslexikon*, Språk- och folkminnesinstitutet, 2003
- Dahlberg, Markus (Red) (2015). *Skåne, Landskapets kyrkor*. Riksantikvarieämbetet
- Karlsson, Mattias (2015). *Konstruktionen av det heliga: altarna i det medeltida Lunds stift*. Diss. Lund: Lunds universitet, 2015
- Rignell, Karl-Erik (1964). *Ivö*. Kristianstad.
- Ranebo, Theodor. *Inventering av kyrkklockor i Lunds stift*. Pågående stiftsprojekt.

Internet

- Riksantikvarieämbetets söktjänst Fornsök:
<https://app.raa.se/open/fornsok/lamning/8685bb5a-6314-4591-a978-348af79b2468> (besökt 2021-03-03)
- Länsstyrelsens kulturmiljöprogram: <https://www.lansstyrelsen.se/skane/besoksmal/kulturmiljoprogram/omraden/ivo.html> (besökt 2021-03-03)
- Lantmäteriets söktjänst Historiska kartor: <https://historiskakartor.lantmateriet.se/arken/s/searchresult.html?archive=GEOIN&firstMatchToReturnLMS=1&firstMatchToReturnREG=1&firstMatchToReturnRAK=1&yMin=6216689&xMin=462490&yMax=6218689&xMax=464490> (besökt 2021-03-03)
- <https://www.isof.se/sprak/namn/ortnamn/skans-ortnamnsdatabas/sok-i-databasen.html> (besökt 2021-03-03)
- Winge, Sofia. 2012. Faktaunderlag Biskopskällaren och Andreas Sunesson – förstudie projekt Biskopskällaren. Skånes hembygdsförbund som del i Leader Skånes Ess. <https://docplayer.se/9420555-Faktaunderlag-biskopskallaren-och-andreas-sunesson.html>

Övriga källor

- Topografiska arkivet på Regionmuseet i Skåne ”*Ivö socken*”.

E-post 2021-03-04 från Andreas Manhag vid Lunds historiska museum, foto samt utdrag ur museets inventarietkatalog från läsåret 1911–12. Relikgömman med innehåll har inventarienummer 17213:2–3.

Övriga uppgifter

Inventeringsdatum: 2021-02-18

Fältinventering: Åsa Eriksson Green

Rapportsammanställning och foto: Åsa Eriksson Green

Granskning: Kerstin Börjesson

Färdigställd: 2021-04-19

Uppgifter till BBR:

Stomme; murverk – natursten, granit, murverk - tegel

Fasadmaterial; puts – stänk- och sprutputs

Fasadkulör; vit

Takform; sadeltak, lanternin, tälttak, valmat sadeltak

Taktäckningsmaterial; takpannor – lertegel, plåt

Antal våningar; 1

Byggnadsdel; kor - öster, kor – fullbrett, långhus, sakristia - norr, torn – västtorn

